

Arbetsmarknadsförvaltningen
Tjänsteskrivelse

Datum: 2026-02-25
Diarienummer: AMN-2025-00615

Handläggare: Ulrika Grönqvist, Eva Hellstrand

Arbetsmarknadsnämnden

Information om undersköterskeutbildningen inom komvux - systematiskt arbete för att möta ökade språkrav inom vård och omsorg - mars 2026

Förslag till beslut

Arbetsmarknadsnämnden beslutar

1. **att** lägga informationen till handlingarna.

Ärendet

Utfraån beslut i arbetsmarknadsnämnden den 24 oktober 2025 redovisas i ärendet det arbete som pågår för att stärka språkkunskaper hos elever inom vård och omsorg i den kommunala vuxenutbildningen.

Beredning

Ärendet har beretts inom arbetsmarknadsförvaltningen.

Föredragning

Vid arbetsmarknadsnämndens sammanträde den 24 oktober 2025 fick nämnden information om det systematiska arbetet för att stärka det svenska språket inom kommunens undersköterskeutbildning. Arbetsmarknadsnämnden beslutade i samband med denna information vidare

att ge arbetsmarknadsförvaltningen i uppdrag att stärka insatserna för att säkerställa tillräckliga svenskunskaper hos elever som genomgår undersköterskeutbildningen inom

den kommunala vuxenutbildningen, både i egen och extern regi, samt rapportera vad som har gjorts senast på nämndsammanträdet i mars.

I detta informationsärende redovisas de insatser som vidtas för att förbättra vård- och omsorgselevernas språkkunskaper. I kommunens egen regi har exempelvis undervisningen sedan vårterminen 2026 ytterligare förstärkts i ett gemensamt arbete mellan språklärare och yrkeslärare där språkutveckling kan ske direkt i relation till yrkesinnehållet. Hos kommunens upphandlade vårdutbildare Kompetensutvecklingsinstitutet beskrivs i ärendet möjligheten till extra studietid som ett sätt att förbättra elevers måloppfyllelse. Se vidare **bilaga 1**, Språkstödjande arbetssätt i vård- och omsorgsutbildning.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt i ärendet.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 25 den februari 2026.
- Bilaga 1, Språkstödjande arbetssätt i vård- och omsorgsutbildning

Arbetsmarknadsförvaltningen

Helena Clementson
Förvaltningsdirektör

Språkstödjande arbetssätt i vård- och omsorgsutbildning, bilaga 1

Handläggare: Kristoffer Moteie, Helena Ramqvist, Nina Lindquist
Datum: 2026-02-25

Svenska som andraspråk, nivå 1, vård- och omsorgsutbildningen i egen regi hos Utbildnings- och jobbcenter

På vård- och omsorgsutbildning i egen regi bedrivs ett medvetet och systematiskt språkstödjande arbetssätt för att möta de ökade språkkrav som idag ställs både i utbildning och i yrkesutövning. Utgångspunkten är att språkutveckling och yrkeskunskap behöver gå hand i hand för att eleverna ska kunna nå utbildningens mål och bli anställningsbara inom vård och omsorg.

Alla elever genomgår inledningsvis en språkkartläggning. Kartläggningen används för att tidigt identifiera elever som har behov av förstärkt språkstöd. Elever med låga resultat erbjuds att läsa Svenska som andraspråk, nivå 1, inom ramen för en orienteringskurs. På så sätt ges eleverna möjlighet att utveckla grundläggande språkfärdigheter parallellt med sina yrkesstudier.

Som en del av verksamhetens språkstödjande arbetssätt genomförs också en APL-workshop i samband med utbildningens start, i syfte att förbereda eleverna inför kommande arbetsplatsförlagt lärande (APL) samt identifiera eventuella stödbehov, inklusive språkliga behov. APL utgör en viktig del av elevernas språkutveckling, då de ges möjlighet att utveckla sitt yrkesspråk i en autentisk arbetsmiljö. Under APL följs elevernas kommunikativa förmågor upp, såsom förmågan att bemöta brukare och kollegor, förstå och följa instruktioner samt rapportera och dokumentera enligt verksamhetens rutiner.

Svenska som andraspråk, nivå 1, är organiserad över en längre tidsperiod än tidigare, 47 veckor i stället för 5 veckor (motsvarande heltid). Syftet är att skapa förutsättningar för ämnesintegrering mellan språk och yrkesämnen. Erfarenheter från tidigare upplägg, där kursen varit kortare, visar att fokus då i huvudsak hamnade på kursens kunskapskrav och att den yrkesrelaterade svenskan inte hann få tillräckligt utrymme. Det längre upplägget möjliggör arbete med vård- och omsorgsspecifikt språk, muntlig kommunikation, dokumentation och begreppsförståelse kopplat till yrkesrollen.

Framåtblick

Från och med vårterminen 2026 har undervisningen ytterligare förstärkts genom tvålärareskap. Eleverna har två undervisningspass per vecka, varav ett kortare och ett längre. Under det kortare passet deltar både yrkeslärare och språklärare, vilket ger ökade möjligheter till ämnesintegrerad undervisning. Detta innebär att språkutveckling kan ske direkt i relation till yrkesinnehållet, exempelvis genom gemensamt arbete med fackbegrepp, yrkesnära texter och kommunikativa situationer som är centrala inom vård och omsorg, till exempel arbete med genomförandeplaner.

Utöver detta fortsätter vuxenutbildningen samarbetet med vård- och omsorgsförvaltningen. Under 2025 har förvaltningarna till exempel haft ett gemensamt arbete kring yrkessvenska, och detta samarbete kommer att fortsätta under höstterminen 2026.

Med yrkessvenska menas att eleverna deltar i undervisning två eftermiddagar i veckan, på måndagar och onsdagar. På måndagarna har deltagarna renodlad svenskundervisning med särskilt fokus på yrkesspråk och grammatik. På onsdagarna arbetar deltagarna med svenskauppgifter kopplade till yrkeskunskaper, såsom kommunikationsövningar, rollspel samt teoretiska genomgångar av olika omvårdnadsspecifika områden.

Det är viktigt att betona att den yrkessvenska som erbjuds fungerar som ett stöd och ett komplement, men inte som en enskild lösning. En avgörande förutsättning är att eleverna även genomför alla svensk- och yrkeskurser som krävs för att uppnå en skyddad yrkestitel.

”En väg in” är ett nytt antagningsförfarande som vilar på behörighetsbedömning och som kommer att påbörjas i närtid. Det handlar om att göra en pedagogisk utredning för att matcha rätt person mot rätt utbildningsform. Detta kommer möjliggöra att lättare se vilken nivå eleven befinner sig på både språkligt och kunskapsmässigt.

Sammantaget innebär arbetssättet att språk ses som en integrerad del av yrkesutbildningen, inte som ett parallellt eller fristående spår. Genom tidig kartläggning, riktade stödinsatser, längre kurstid och ökad samverkan mellan språk- och yrkeslärare skapas bättre förutsättningar för elevernas måluppfyllelse och för att möta de språkkrav som ställs inom vård- och omsorgssektorn.

Vård- och omsorgsutbildning i extern regi hos Kompetensutvecklingsinstitutet (KUI)

Från hösten 2025 gjordes en förändring i utbudet då intaget till undersköterska i kombination med svenska som andra språk (kombo), upphörde. Utbildningen vände sig till elever som var klara med sin sfi, men ännu inte hunnit läsa färdigt grundkursen för svenska som andra språk. Anledningen till beslutet om att upphöra med intaget till USKA kombo var att det bedömdes att undersköterskeutbildningen i sig ansågs för utmanande för andraspråkselever som ännu inte har den språkliga nivån att tillgodogöra sig yrkeskurserna.

På kombinationsutbildningen fanns det dock kvar en grupp elever som startade i mars 2025 innan intaget stoppades och som därmed fortfarande går kvar i KUI:s regi.

Enligt avtalet gällande bedrivande av komboutbildningen på KUI ska elever få 30 undervisningstimmar i veckan med lärare. Huvudman har via avtalsuppföljning säkerställt att KUI har erbjudit dessa timmar till eleverna på komboutbildningen.

KUI:s lärare har ett specialpedagogiskt förhållningssätt i klassrummet med tydliga förväntningar och planering, och där både analoga och digitala verktyg används. Eleverna ges också möjlighet att med lärare studera extra varje morgon mellan 8-9.30 innan lektionerna startar 9.30. Denna extra studietid med lärare, som erbjuds samtliga elever på KUI, utnyttjas mest av andra-språks eleverna enligt information från skolan till kommunens rektor. Införandet av denna studieverkstad har haft en stor betydelse för elevernas måluppfyllelse.

KUI:s lärare deltar också i det övergripande utvecklingsarbetet av undervisning som hela komvux Uppsala är del av; SUUUM, Systematisk Undervisningsutveckling, Uppsalamodellen. Det är en metod för att hela tiden utveckla undervisningen utifrån elevens behov. Genom dialog och enkäter med elever fångas elevernas behov av ytterligare färdigheter och/eller kunskaper upp och arbetas med på ett strukturerat sätt. KUI har deltagit i detta kvalitetsarbete sedan avtalets början och har under den tiden utvecklat sin undervisning gällande sitt språkstödjande arbetssätt. Verksamheten jobbar aktivt med svenskan i samtliga yrkeskurser för att elever ska bli trygga med terminologin i yrket till undersköterska. Vid varje kursstart görs även en språklig kartläggning för att läraren sedan ska veta hur hen bäst lägger upp inlärandet, både för gruppen men också för den enskilde eleven.